

репресивного інструменту, а не сервісної служби; безпідставне віднесення суб'єктів господарювання до ризикових та безпідставне блокування податкових накладних; постійні зміни податкового законодавства, які створюють плутанину для платників податків); *непослідовність реформ* (часті зміни керівництва податкових органів та суперечливість у підходах до реформ).

Для покращення інституційної спроможності податкових органів в Україні доцільно провести запровадження ефективних конкурсів на посади державної служби, створити систему регулярного навчання та сертифікації, впровадити різноманітні стимули для зниження плинності кадрів, запровадити цифрові інструменти для моніторингу діяльності посадових та службових осіб податкових органів, створити незалежну антикорупційну службу в податкових органах, розробити та впровадити сучасні цифрові сервіси для платників податків, провести інтеграцію податкових баз даних із іншими базами, покращити аналітичну спроможність податкових органів через запровадження ризик-орієнтованих підходів у податкових перевітках, а також використання різноманітних аналітичних платформ для прогнозування податкових надходжень та виявлення ухилень від сплати податків.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-46>

СТРОК ЗВЕРНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Негара Родіон Віталійович

*доктор філософії (PhD) в галузі права,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Строк звернення до суду являє собою відповідний проміжок (період) часу, який є одночасно важливим як для здійснення конституційного права на звернення до суду, так і для захисту порушених прав, свобод та інтересів. Таке розуміння строку звернення до суду є прийнятним для усіх юрисдикцій. Не виключенням є і адміністративне судочинство, незважаючи, що його завданням передусім є ефективний захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів

владних повноважень (ч. 1 ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) [1]).

Як відомо, згідно з ч. 1 ст. 122 КАС України строк звернення до адміністративного суду встановлюється КАС України та іншими законами, що обумовлюється значною кількістю сфер, в яких можуть виникати публічно-правові спори та їх урегульованістю великою кількістю законодавчих актів. Крім того, навіть, на рівні КАС України встановлено загальний строк звернення до адміністративного суду, який диференціюється у залежності від суб'єкта звернення (для осіб – шестимісячний строк, а для суб'єктів владних повноважень – тримісячний строк) та спеціальні строки (зокрема у справах щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби – місячний строк; у справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України під час процедури проведення добору кандидатів на посаду судді, конкурсу на посаду судді чи призначення на посаду судді – місячний строк).

Порівняльний аналіз загального строку звернення до адміністративного суду та загальних строків позовної давності, встановлених ст. 257 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [2], об'єктивно свідчить про застосування законодавцем неоднакового підходу до визначення строків звернення до адміністративного суду (6 місяців) та цивільних і господарських судів (3 роки). Звісно, що майже 20-річний період чинності КАС України призвів до звичного сприйняття загального строку звернення до адміністративного суду, але повністю вичерпаною проблематика відмінних підходів до встановлення строків звернення до суду так і не стала.

Кроком до ще більшого посилення суперечності у питанні строків звернення до суду стало зупинення, встановлених ЦК України, строків позовної давності спочатку на час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) (п. 12 розділу «Прикінцеві та перехідні положення ЦК України), а потім і на період дії воєнного стану в Україні (п. 19 розділу «Прикінцеві та перехідні положення ЦК України) [2]. Отже, з урахуванням карантину (введеного Кабінетом Міністрів України з 12.03.2020 [3] та відміненого з 30.06.2023 [4]) та воєнного стану (введеного з 24.02.2022 та триваючого дотепер [5]) перебіг строків позовної давності, встановлений ЦК України зупинений, тобто вже майже на 5 років.

Своєю чергою строки звернення до адміністративного суду залишилися незмінними і під час дії карантину, і під час воєнного стану. Аналогічна ситуація спостерігається і щодо строків звернення до

суду в інших випадках, наприклад, строків звернення до суду, встановлених Кодексом законодавства про працю України.

Внаслідок цього право на судових захист у справах, що належать до юрисдикції адміністративних судів є непропорційно обмеженим. З іншого боку, неможливо ігнорувати той факт, що обставини, які зумовили зупинення позовної давності, є однаково застосовними і до строків звернення до адміністративного суду, а тому зупинення позовної давності лише встановленої ЦК України виглядає непропорційним. Крім того, необхідно враховувати, що більшість справ у публічно-правових спорах, що належать до юрисдикції адміністративних судів, виникають між приватними особами та суб'єктами владних повноважень через порушення з боку останніх, а тому необхідність належного врегулювання строків звернення до адміністративних судів, з урахуванням дії карантину та воєнного стану, є ще більш нагальною.

У судовій практиці підкреслюється на особливій значущості строків звернення до адміністративного суду для дотримання принципу юридичної визначеності. Верховний Суд у постанові від 16.06.2021 у справі № 639/8782/16-а виклав висновок, відповідно до якого «встановлення строків звернення до суду з відповідними позовними заявами законом передбачено з метою дисциплінування учасників адміністративного судочинства та своєчасного виконання ними, передбачених КАС України, певних процесуальних дій. Інститут строків в адміністративному процесі сприяє досягненню юридичної визначеності у публічно-правових відносинах, а також стимулює учасників адміністративного процесу добросовісно ставитися до виконання своїх обов'язків» [6]. Відповідно до іншого висновку, викладеного Верховним Судом у п. 22-23 постанови від 12.08.2021 у справі № 240/2395/21 «визначення строку звернення до адміністративного суду в системному зв'язку з принципом правової визначеності слугує меті юридичної визначеності у публічно-правових відносинах та стимулює суд і учасників адміністративного процесу добросовісно ставитися до виконання своїх обов'язків. Строки звернення до адміністративного суду з позовом обмежують час, протягом якого такі правовідносини вважаються спірними. Після їх завершення, якщо ніхто не звернувся до суду за вирішенням спору, відносини стають стабільними. Тобто встановлені строки звернення до адміністративного суду сприяють уникненню ситуації правової невизначеності щодо статусу рішень, дій (бездіяльності) суб'єкта владних повноважень» [7].

Разом з тим, оскільки цей висновок сформульовано за звичайних умов у ньому не враховано умов воєнного стану, а тому визначення під

час дії воєнного стану публічно-правових відносин стабільними є передчасним.

Звісно, що воєнний стан та заходи його реалізації, а також обставини, що призвели до введення воєнного стану за конкретних фактичних обставин можуть бути підставою для поновлення пропущеного строку звернення до адміністративного суду, але все одно це не забезпечує однакового ставлення законодавця до осіб, захист прав та інтересів яких здійснюється за правилами, визначеними різними законодавчими актами.

У підсумку видається необхідним зазначити, що застосування неадекватного підходу до врегулювання строків звернення до суду за правилами адміністративного судочинства та цивільного і господарського судочинства під час дії воєнного стану є необґрунтованим та непропорційним обмеження права на судовий захист, а також негативно позначається на захисті прав осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень в умовах дії воєнного стану.

Література:

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. Дата оновлення: 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#top> (дата звернення 15.01.2025).

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. Дата оновлення: 10.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 15.01.2025).

3. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211. Дата оновлення: 27.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.01.2025).

4. Про відміну на всій території України карантину, встановленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2023 № 651. Дата оновлення: 27.06.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.01.2025).

5. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. Дата оновлення: 07.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення 15.01.2025).

6. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 16.06.2021 у справі № 639/8782/16-а.

Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97699885> (дата звернення 15.01.2025).

7. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 12.08.2021 у справі № 240/2395/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98947286> (дата звернення 15.01.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-47>

ОКРЕМІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЗА СТ. 212 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Олефіренко Сергій Володимирович

*здобувач кафедри кримінального права, процесу і криміналістики
Київський університет інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Київ, Україна*

У зв'язку з повномасштабним вторгненням на територію України, виїзду за межі України мільйонів українців і переїзду бізнесу, відтоку великої кількості платників податків питання дотримання вимог законодавства щодо сплати податків та обов'язкових платежів фізичними особами, фізичними особами-підприємцями та юридичними особами набуває особливої актуальності.

Згідно з Законом України від 28 січня 2021 року № 1150-IX «Про Бюро економічної безпеки України» [1], в листопаді 2021 року в Україні розпочало свою діяльність Бюро економічної безпеки (надалі – «БЕБ»), яке наразі є єдиним органом розслідування кримінальних правопорушень у економічній сфері і, в тому числі здійснює досудове розслідування кримінальних проваджень за статтею 212 Кримінального кодексу України – ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).

За даними матеріалів офіційної статистики Офісу Генерального прокурора в Україні у 2018 році було зареєстровано 1099 кримінальних проваджень за статтею 212 КК України, із них 39 передано до суду з обвинувальним актом. За 2019 рік їх кількість становила 852 кримінальні провадження, з яких направлено до суду за статтею 212 КК України з обвинувальними актами тільки 22. В 2020 році відповідно було 910 кримінальних проваджень, з яких закрито 124 кримінальні провадження, а до суду направлено з обвинувальними актами тільки